

Sygn. akt I C 74/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 czerwca 2017 roku

Sąd Okręgowy w Sieradzu Wydział I Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Tomasz Choczaj

Protokolant: st. sekr. sąd. Beata Krysiak

po rozpoznaniu w dniu 08 czerwca 2017 roku w Sieradzu

na rozprawie

sprawy z powództwa M. J. (1)

przeciwko M. J. (2)

o zachówek

1. oddała powództwo,
2. zasądza od powoda M. J. (1) na rzecz pozwanej M. J. (2) kwotę 7 217,00 zł (siedem tysięcy dwieście siedemnaście złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa prawnego,
3. przyznaje adwokatowi P. Z. kwotę 4 428,00 zł (cztery tysiące czterysta dwadzieścia osiem złotych) brutto tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu, którą nakazuje wypłacić z środków budżetowych Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Sieradzu.

Sygn. akt I C 74/16

UZASADNIENIE

M. J. (1) wniósł o zasądzenie od M. J. (2) kwoty 160 000,00 zł z tytułu zachowku z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu (09 czerwca 2016 roku) do dnia zapłaty.

Pozwana nie uznała powództwa i wniosła o jego oddalenie oraz o zasądzenie od powoda na jej rzecz kosztów zastępstwa prawnego.

Pełnomocnik powoda ustanowiony dla niego z urzędu wniósł o przyznanie na jego rzecz nieopłaconych kosztów pomocy prawnej.

Sąd Okręgowy ustalił, co następuje:

Powód jest osobą bezdomną. Przez ostatnie kilka miesięcy leczył depresję w Centrum Psychiatrycznym w W.. Wcześniej, od 2005 roku przebywał w noclegowniach w K.. Nie pracował zawodowo od 2001 roku. W 1996 roku został deportowany z Wielkiej Brytanii, gdyż znęcał się tam psychicznie i fizycznie nad żoną i córką M. J. (2). Prowadził także agencję towarzyską w S. i związał się uczuciowo z prostytutką, z którą miał dziecko. W latach 2008 - 2011 spał także na dworcu. Trafił również do zakładu karnego. Do dnia 30

listopada 2020 roku ma orzeczony stopień niepełnosprawności umiarkowany, który datuje się od 19 marca 2010 roku. Utrzymuje się z zasiłku stałego w wysokości 604,00 zł miesięcznie. Ma opłacaną przez pomoc społeczną składkę na ubezpieczenie zdrowotne. Przez wiele lat nadużywał alkoholu. W ostatnich latach przeżył ostry zawał serca i złamanie podudzia lewego. Choruje na nadciśnienie tętnicze, umiarkowaną stenozę aortalną, padaczkę poalkoholową z polineuropatią czuciową, chorobę wrzodową, nieutralony częstoskurcz komorowy, niestabilną dławicę piersiową, miał usuniętą nerkę, **(dowód: częściowo bezsporne; częściowo zeznania powoda - k. 128 verte - 129 w zw. z informacyjnymi wyjaśnieniami - k. 64 verte oraz nagranie z dnia 08 czerwca 2017 roku - płyta - koperta - k. 134, minuta od 00:11:43 do 00:29:15 i nagranie z dnia 14 lipca 2016 roku - płyta - koperta - k. 134, minuta od 00:07:32 do 00:22:48; częściowo zeznania pozwanej - k. 129 w zw. z informacyjnymi wyjaśnieniami - k. 64 verte - 65 oraz nagranie z dnia 08 czerwca 2017 roku - płyta - koperta - k. 134, minuta od 00:30:03 do 00:38:25 i nagranie z dnia 14 lipca 2016 roku - płyta - koperta - k. 134, minuta od 00:23:02 do 00:32:56; zeznania świadków: A. P. - k. 65 verte i nagranie z dnia 14 lipca 2016 roku - płyta - koperta - k. 134, minuta od 00:38:17 do 00:42:15, P. K. - k. 65 verte i nagranie z dnia 14 lipca 2016 roku - płyta - koperta - k. 134, minuta od 00:42:53 do 00:51:10 i R. W. - k. 65 verte - 66 i nagranie z dnia 14 lipca 2016 roku - płyta - koperta - k. 134, minuta od 00:51:41 do 01:10:37; orzeczenie o niepełnosprawności - k. 8 - 8 verte; karta informacyjna - k. 9 - 9 verte, k. 11 - 11 verte, k. 60 - 60 verte, k. 61 - 62, k. 63 - 63 verte; decyzja - k. 10 - 10 verte; pismo z dnia 30 września 2016 roku - k. 75) .**

W dniu 20 listopada 1997 roku Sąd Wojewódzki w Sieradzu w sprawie o sygn. akt I 1 C 549/96 rozwiązał m.in. przez rozwód, z wyłącznej winy męża, związek małżeński R. J. i M. J. (1); ograniczył władzę rodzicielską M. J. (1), którego zobowiązał do płacenia na rzecz córki M. J. (2) alimentów w kwocie po 200,00 zł miesięcznie, a także eksmitował go z lokalu mieszkalnego położonego w S. przy ulicy (...), **(dowód: wyrok - k. 40 - 40 verte) .**

Po rozwodzie powód miał znikomy kontakt z córką, na rzecz której wraz z żoną przepisał wspólne mieszkanie. Ostatni raz widział się z córką w 2001 roku. Nie płacił alimentów. Dlatego postanowieniem z dnia 27 maja 2005 roku wydanym w sprawie o sygn. akt III Nsm 164/04, Sąd Rejonowy w Sieradzu zmienił rozstrzygnięcie zawarte w w/w wyroku Sądu Wojewódzkiego w zakresie władzy rodzicielskiej M. J. (1) poprzez pozbawienie go tej władzy, **(dowód: częściowo bezsporne; częściowo zeznania powoda - k. 128 verte - 129 w zw. z informacyjnymi wyjaśnieniami - k. 64 verte oraz nagranie z dnia 08 czerwca 2017 roku - płyta - koperta - k. 134, minuta od 00:11:43 do 00:29:15 i nagranie z dnia 14 lipca 2016 roku - płyta - koperta - k. 134, minuta od 00:07:32 do 00:22:48; częściowo zeznania pozwanej - k. 129 w zw. z informacyjnymi wyjaśnieniami - k. 64 verte - 65 oraz nagranie z dnia 08 czerwca 2017 roku - płyta - koperta - k. 134, minuta od 00:30:03 do 00:38:25 i nagranie z dnia 14 lipca 2016 roku - płyta - koperta - k. 134, minuta od 00:23:02 do 00:32:56; częściowo zeznania świadka R. W. - k. 65 verte - 66 i nagranie z dnia 14 lipca 2016 roku - płyta - koperta - k. 134, minuta od 00:51:41 do 01:10:37; postanowienie - k. 41) .**

M. J. (1) nie widział się z matką od 2004 roku. Nie był na jej pogrzebie. Przez ostatnie lata często wydzwaniał do niej z żądaniem pieniędzy. Jego kontakty z matką nie były dobre, gdyż nie akceptowała ona jego poczynañ życiowych, podejścia do żony i córki, związania się z prostytutką, nadużywania alkoholu, wybrania bezdomności, **(dowód: częściowo bezsporne; częściowo zeznania powoda - k. 128 verte - 129 w zw. z informacyjnymi wyjaśnieniami - k. 64 verte oraz nagranie z dnia 08 czerwca 2017 roku - płyta - koperta - k. 134, minuta od 00:11:43 do 00:29:15 i nagranie z dnia 14 lipca 2016 roku - płyta - koperta - k. 134, minuta od 00:07:32 do 00:22:48; częściowo zeznania pozwanej - k. 129 w zw. z informacyjnymi wyjaśnieniami - k. 64 verte - 65 oraz nagranie z dnia 08 czerwca 2017 roku - płyta - koperta - k. 134, minuta od 00:30:03 do 00:38:25 i nagranie z dnia 14 lipca 2016 roku - płyta - koperta - k. 134,**

minuta od 00:23:02 do 00:32:56; zeznania świadków: A. P. - k. 65 verte i nagranie z dnia 14 lipca 2016 roku - koperta - k. 134, minuta od 00:38:17 do 00:42:15, P. K. - k. 65 verte i nagranie z dnia 14 lipca 2016 roku - płyta - koperta - k. 134, minuta od 00:42:53 do 00:51:10, R. W. - k. 65 verte - 66 i nagranie z dnia 14 lipca 2016 roku - płyta - koperta - k. 134, minuta od 00:51:41 do 01:10:37 i Z. K. - k. 128 - 128 verte i nagranie z dnia 08 czerwca 2017 roku - płyta - koperta - k. 134, minuta od 00:03:00 do 00:08:40) .

Aktem notarialnym z dnia 31 lipca 2012 roku Z. P. na wypadek swojej śmierci do spadku powołała swoją wnuczkę M. J. (2). Jednocześnie wydziedziczyła i pozbawiła prawa do zachowku swojego syna M. J. (1), który według niej postępował uporczywie w sposób sprzeczny z zasadami współzycia społecznego, nie dopełniał obowiązków rodzinnych, nie opiekował się nią w czasie choroby, nie przejawiał jakichkolwiek więzi rodzinnych i uczuciowych oprócz zwracania się do niej o pomoc finansową na zakup alkoholu, nie prowadził z nią korespondencji i nie odwiedzał jej. W akcie tym spadkodawczyni stwierdziła, że z uwagi na powyższe nie jest w stanie wybaczyć synowi, **(dowód: akt notarialny - k. 30 - 32) .**

Z. P. również w dniu 31 lipca 2012 roku w drodze umowy dożywocie przekazała na rzecz M. J. (2) odrębną własność lokalu mieszkalnego położonego w S. przy ulicy (...), oznaczonego numerem (...) wraz z udziałem w częściach wspólnych budynku i urządzeń niesłużących wyłącznie do użytku właścicieli poszczególnych lokali oraz w we współwłasności działki gruntu, a także odrębną własność lokalu mieszkalnego położonego w S. przy ulicy (...), oznaczonego numerem (...) wraz z udziałem w częściach wspólnych budynku i urządzeń niesłużących wyłącznie do użytku właścicieli poszczególnych lokali oraz w we współwłasności działki gruntu, **(dowód: umowy dożywocia - k. 34 - 36 verte i k. 37 - 39) .**

Postanowieniem z dnia 15 grudnia 2015 roku wydanym w sprawie o sygn. akt I Ns 561/13, Sąd Rejonowy w Sieradzu stwierdził, że spadek po Z. P., zmarłej w dniu 22 sierpnia 2012 roku, na podstawie w/w testamentu, otwartego i ogłoszonego w Sądzie Rejonowym w Sieradzu w dniu 24 września 2013 roku, w sprawie o sygn. akt I Ns 561/13, nabyła w całości wnuczka M. J. (2), **(dowód: postanowienie - k. 33 - 33 verte) .**

Powyższy stan faktyczny częściowo jest bezsporny, gdyż Sąd oparł go o zgodne twierdzenia stron i o dokumenty przedłożone przez obie strony, których prawdziwość i rzetelność nie była negowana.

Sąd nie dał wiary zeznaniom powoda, że nie nadużywał alkoholu i nie znęcał się psychicznie i fizycznie nad żoną i dzieckiem oraz w części, w której twierdził, że miał dobry kontakt z matką, która przebaczyła mu wcześniejsze niewłaściwe zachowanie, gdyż w tym zakresie nie korelują one z zeznaniami pozwanej, która w sposób logiczny i konsekwentny opisuje relacje rodzinne,

co zresztą znalazło potwierdzenie w jasnych i logicznych zeznaniach świadków: A. P., P. K., R. W. i Z. K. . Sąd nie znalazł żadnych czynników osłabiających wersję pozwanej, a zatem i jej prawdziwość, tym bardziej, że zeznania samego powoda były niespójne

i nielogiczne, sprzeczne z dokumentacją lekarską, a nadto gołosłowne. Na takich zeznaniach powoda Sąd nie mógł oprzeć stanu faktycznego.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

W prawie spadkowym obowiązuje nakaz uwzględnienia woli spadkodawcy i o tym komu ma przyspaść majątek wchodzący w skład masy spadkowej decydować powinna w pierwszym rzędzie jego wola. Ustawa gwarantuje zatem wolność rozrządzenia przez spadkodawcę majątkiem na wypadek śmierci. Wyjątkiem od tej zasady jest jednak instytucja zachowku. Zachówek stanowi minimum zagwarantowanego udziału spadkobiercy ustawowego w spadku i pozbawić go tego udziału można tylko w sytuacjach rzeczywiście wyjątkowych.

Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 25 lipca 2013 roku (P 56/11) stwierdził zgodność z Konstytucją RP instytucji zachowku - art. 991 i następujących k.c. Należy zatem stwierdzić, że prawo dziedziczenia postrzegane być musi w szerszym kontekście, z uwzględnieniem spoczywających na organach państwa obowiązku zapewnienia ochrony wszelkich praw obligacyjnych związanych ze spadkiem, jak zapis lub zachówek, w tym ustanowienia i zagwarantowania odpowiednich procedur niezbędnych do realizacji tych praw (patrz wyrok SN z 24 stycznia 2007 roku, III CZP 149/06, Lex nr 109067). Stąd należy w sposób ścisły wyklądać przepisy, mocą których dana osoba traci prawo do zachowku. Ocena powinna być ograniczona do przyczyny wskazanej w testamencie i odniesiona do indywidualnych okoliczności sprawy, stosunków rodzinnych i będących ich refleksem relacji między spadkodawcą a uprawnionymi. W takiej sytuacji materialny ciężar dowodu w zakresie prawdziwości wskazanej w testamencie podstawy wydziedziczenia spoczywa nie na stronie powodowej a na pozwanym spadkobiercy, będącym osobą wywodzącą skutki prawne z oświadczenia zawartego w testamencie - art. 6 k.c. (patrz wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 24 listopada 2011 roku, I ACa 524/11, Lex nr 1237745 oraz wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z 12 kwietnia 2013 roku, I ACa 517/12, LEX nr 1311921).

Zgodnie z treścią art. 991 § 1 k.c., uprawnionymi do zachowku są zstępni, małżonek oraz rodzice spadkodawcy, którzy byliby powołani do spadku z ustawy. Zasadniczo uprawnienie do zachowku jest osłabione przez uprawnienie spadkodawcy do wydziedziczenia. Podobnie jak samo uprawnienie do zachowku, możliwość wydziedziczenia uprawnionych należnego zachowku opiera się zwłaszcza na przesłankach rodzinnych. Tak więc bliski stosunek rodzinny jest źródłem zachowku, naruszenie tego stosunku, zlekceważenie ważnych obowiązków rodzinnych, nadto inne wypadki postępowania niemoralnego przewidziane w prawie spadkowym stanowią przesłanki wydziedziczenia. Podkreśla się, że niemająca swoboda spadkodawcy, znajdująca wyraz w możliwości wydziedziczenia, powinna podlegać ograniczeniu. Tak więc uprawnieni mogą zostać pozbawieni prawa do zachowku w następstwie wydziedziczenia dokonanego przez spadkodawcę w testamencie z przyczyn określonych w art. 1008 pkt 1 - 3 k.c. Oczywistym jest, że wyrażona przez spadkodawcę w testamencie wola pozbawienia uprawnionego należnego mu zachowku nie zawsze jednak odniesie zamierzony skutek. Wydziedziczenie może zostać dokonane skutecznie jedynie w ważnym testamencie. Tak samo ocenić należy wydziedziczenie dokonane z przyczyny nieprzewidzianej przez ustawodawcę, bądź też dziające w testamencie w sposób uniemożliwiający zidentyfikowanie przyczyny wydziedziczenia (art. 1009 k.c.).

Bezskuteczne jest również wydziedziczenie, jeżeli okaże się, że uzasadniająca je przyczyna w rzeczywistości nie istnieje albo że spadkodawca przebaczył uprawnionemu do zachowku (art. 1010 k.c.). Skoro wadliwe wydziedziczenie nie wywołuje skutku zamierzonego przez spadkodawcę, uprawniony może dochodzić zachowku powołując się na nieważność lub bezskuteczność wydziedziczenia. Stanowisko takie prezentowane jest konsekwentnie w orzecznictwie, a próbuje je także doktryna.

W art. 1008 k.c. są wyszczególnione następujące przesłanki wydziedziczenia: uporczywe postępowanie wbrew woli spadkodawcy w sposób sprzeczny z zasadami współżycia społecznego; umyślne przestępstwo przeciwko życiu, zdrowiu lub wolności albo rażąca obraza czci względem spadkodawcy albo jednej z najbliższych mu osób; uporczywe niedopełnianie obowiązków rodzinnych względem spadkodawcy.

Analizując pierwszą przesłankę wydziedziczenia w kontekście zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, na którą powołuje się spadkodawczyni w ważnym testamencie, co w sprawie jest bezsporne, należy stwierdzić, że uporczywe postępowanie w sposób sprzeczny z zasadami współżycia społecznego występuje m.in. wtedy, gdy uprawniony

do zachowku prowadzi amoralny, próżniaczy tryb życia, połączony z niepodejmowaniem stałej pracy, albo jeżeli wielokrotnie lub w sposób długotrwały dopuszcza się przestępstw, nadużywa alkoholu i innych używek czyli narusza zasady współżycia społecznego, mimo iż wie o tym, że spadkodawca sprzeciwia się temu, nie akceptuje takich zachowań.

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy zauważyć przede wszystkim wypada, że brak jest jakiegokolwiek dowodu

na to, by spadkodawczyni przebaczyła powodowi. Jego twierdzenia, na co Sąd zwrócił już uwagę w omówieniu zebranego w sprawie materiału dowodowego,

są gołosłowne, a zatem nie poparte żadnymi dowodami. Dalej, trzeba wskazać,

że powód prowadził przez wiele lat życie, którego nie akceptowała spadkodawczyni. Nadużywał alkoholu, znęcał się fizycznie i psychicznie nad żoną i dzieckiem, nie podejmował stałej pracy, zaniedbywał swoje obowiązki ojcowskie, odbywał karę pozbawienia wolności, założył w małym mieście,

w którym mieszkała jego matka, agencję towarzyską i związał się z prostytutką,

z którą ma dziecko. Ponadto za niewłaściwe zachowanie wobec żony i dziecka został deportowany do Polski z Wielkiej Brytanii, gdzie kilka lat przebywał. Następnie wybrał życie kłószarda, nie pracował, zajmował się zbieractwem, nie miał stałego mieszkania, przebywał w noclegowniach, w konsekwencji czego stracił zdrowie i pozostaje na utrzymaniu pomocy społecznej. Takie zachowanie powoda, sprzeczne z zasadami współżycia społecznego, z oczywistych względów nie mogło spotkać się z uznaniem matki, która, co wynika ze zgromadzonego

w sprawie materiału dowodowego, bardzo to przeżywała i cierpiała.

Ponadto należy stwierdzić, że powód nie dopełniał względem matki obowiązków rodzinnych. Z zebranego w sprawie materiału dowodowego wynika bowiem, że powód nie spotykał się z matką od 2004 roku, nie pomagał

jej w zwykłych sprawach codziennych, nie opiekował się nią w chorobie. Kontaktował się z nią jedynie telefonicznie i tylko wtedy, gdy potrzebował od niej pieniędzy. Znamienne jest również i to, przy ocenie jego zachowania wobec matki, że nie był na jej pogrzebie. Należy zatem stwierdzić, że powód wiele lat temu zerwał kontakt z matką, nie istniał w jej życiu choćby poprzez wizyty w jej miejscu zamieszkania czy okazywanie zainteresowania jej sprawami (patrz wyrok SN z 07 listopada 2002 roku, II CKN 1397/00, Lex nr 75286).

Przytoczone powyżej okoliczności w sposób dostateczny wykazują,

że uporczywe postępowanie powoda wbrew woli matki było sprzeczne z zasadami współżycia społecznego, a ponadto wypełniało przesłanki uporczywego względem niej niedopełniania obowiązków rodzinnych. Zatem wydziedziczenie powoda zawarte w ważnym testamencie notarialnym jest skuteczne, co nakazywało oddalenie powództwa, o czym Sąd orzekł, jak w pkt 1 wyroku.

Marginalnie wypada też zwrócić uwagę na to, że pozwana w toku procesu powoływał się na art. 5 k.c., czyli nadużycie prawa do żądania od niej przez powoda stosownego zachowku.

Zastosowanie art. 5 k.c. nie może prowadzić do trwałej utraty prawa podmiotowego lub jego części, jednak Sąd Najwyższy wielokrotnie dopuszczał możliwość oddalenia powództwa o zasądzenie należności pieniężnej lub roszczeń wynikających z naruszenia zasad konkurencji i dóbr osobistych, z powołaniem

się na uzasadnione zasadami współżycia społecznego okoliczności o charakterze trwałym, a tym samym dopuścił trwałe wyłączenie możliwości realizacji takiego roszczenia lub jego części (patrz: wyroki z dnia 30 kwietnia 1970 r. II CR 103/70, OSPiKA z 1971 r, nr 4, poz. 83, z dnia 14 grudnia 1990 r. I CR 529/90, OSNCP 1992 r., nr 7-8, poz. 136, z dnia 25 stycznia 1995 r. III CRN 70/94, OSNC z 1995r, nr 5, poz. 86, z dnia 27 lipca 2000 r. IV CKN 85/00, z dnia 13 kwietnia 2005 r. IV CK 663/04, z dnia 21 marca 2013 r. II CSK 241/12 i z dnia 11 kwietnia 2013 r. II CSK 438/12).

W orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalił się również pogląd, z którego wynika, że istnieje możliwość obniżenia wysokości zachowku na podstawie art. 5 k.c. ze względu na szczególne okoliczności występujące w relacjach między uprawnionym do zachowku a zobowiązanym do jego zapłaty. Zatem

w wyjątkowych sytuacjach dotyczących okoliczności leżących po stronie

w/w osób, przyznanie zachowku lub jego części naruszałoby zasady współżycia społecznego (patrz: orzeczenie z 11 listopada 1954 roku, I CR 1573/54, OSNCK z 1956 roku, nr 3, poz. 63; uchwała z 19 maja 1981 roku, III CZP 18/81, OSNCP z 1981 roku, nr 12, poz. 228, wyrok z 25 stycznia 2001 roku, IV CKN 250, nie publikowane, wyrok z 07 kwietnia 2004 roku, IV CK 215/03, nie publikowany).

Mając powyższe rozważania na uwadze oraz zebrany w sprawie materiał dowodowy należy stwierdzić, że w niniejszej sprawie ma zastosowanie przepis art. 5 k.c. w zakresie dotyczącym ustalenia czy powód nadużywa prawa podmiotowego, żądając od córki stosownego zachowku. Z zeznań pozwanej oraz częściowo z zeznań przesłuchiwanych w sprawie świadków wynika, że powód znęcał się psychicznie i fizycznie nad pozwaną, co doprowadziło początkowo do ograniczenia mu władzy rodzicielskiej, a potem - wobec niewypełniania innych obowiązków rodzicielskich (brak zainteresowania się dzieckiem, brak kontaktów z nim, nielożenie na jego utrzymanie) - do pozbawienia go władzy rodzicielskiej. Przytoczyć wypada w tym miejscu przepis art. 111 § 1 k.r.io., z którego wynika, że jeżeli władza rodzicielska nie może być wykonywana z powodu trwałej przeszkody albo jeżeli rodzice nadużywają władzy rodzicielskiej lub w sposób rażący zaniedbują swe obowiązki względem dziecka, sąd opiekuńczy pozbawi rodziców władzy rodzicielskiej. Zatem należy uznać, że w niniejszej sprawie powództwo podlega również oddaleniu z uwagi na to, że powód swym rażącym i długotrwałym postępowaniem względem pozwanej naruszył zasady współżycia społecznego, początkowo znęcając się na nią fizycznie i psychicznie, a potem wycofując się całkowicie z jej życia na wiele lat.

O kosztach procesu należnych pozwanej orzeczono, jak w pkt 2 wyroku, na podstawie art. 98 § 1 i § 3 k.p.c. Sąd zasądził od powoda na rzecz pozwanej kwotę 7 217,00 zł tytułem kosztów zastępstwa prawnego, w tym kwotę 7 200,00 zł, ustaloną na podstawie § 2 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U. z 2015 roku, poz. 1800 ze zm.) oraz kwotę 17,00 zł, stanowiącą opłatę skarbową od pełnomocnictwa.

Zgodnie z ugruntowanym stanowiskiem orzecznictwa sama sytuacja ekonomiczna strony przegrywającej, nawet tak niekorzystna, że strona bez uszczerbku dla utrzymania własnego i członków rodziny nie byłaby w stanie ponieść kosztów, nie stanowi podstawy zwolnienia od obowiązku zwrotu kosztów przeciwnikowi, chyba że na rzecz tej strony przemawiają dalsze szczególne okoliczności, które same mogłyby być niewystarczające, lecz łącznie z trudną sytuacją ekonomiczną wyczerpują znamiona wypadku szczególnie uzasadnionego (patrz: postanowienie SN z 26 stycznia 2007 roku, V CSK 292/06, niepublikowane, postanowienie SN z 13 grudnia 2007 roku, I CZ 110/07, niepublikowane, postanowienie SN z 27 stycznia 2010 roku, I CZ 88/09, postanowienie SN z dnia 13 grudnia 2007 roku, I CZ 110/07). W niniejszej sprawie taka sytuacja w stosunku do powoda nie wystąpiła, zatem nie może mieć zastosowanie przepis art. 102 k.p.c., bowiem powód wiedząc o rzeczywistych przyczynach wydziedziczenia wystąpił na drogę sądową i przez to naraził pozwaną na koszty swojej obrony.

O kosztach nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu Sąd orzekł, jak w pkt 3 wyroku, na podstawie § 8 pkt 6 w zw. z § 4 pkt 3 rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz.U. z 2015 roku, poz. 1801) w zw. z § 22 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 03 października 2016 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz.U. z 2016 roku, poz.1714).